

DET KONGELIGE KOMMUNAL- OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Kommunal- og moderniseringsministeren

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

17/1212-316

4. desember 2020

Vedtak i sak om grensejustering mellom kommunene Brønnøy og Sømna

Jeg viser til brev 28. august 2020 fra Fylkesmannen i Nordland med Fylkesmannens utredning og tilrådning i sak om grensejustering mellom kommunene Brønnøy og Sømna.

Vedtak

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vedtar å ikke gjennomføre en grensejustering mellom Brønnøy og Sømna kommuner.

Hjemmel for vedtaket er § 6 i lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova).

Et vedtak om grenseendring er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven (fvl.) § 2 første ledd bokstav c, jf. Ot.prp. nr. 41 (2000–2001) punkt 5.1. Det samme gjelder vedtak om ikke å gjennomføre en grenseendring. Vedtaket er derfor endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 første ledd.

Bakgrunn

Fylkesmannen mottok 7. april 2017 en søknad om grensejustering fra innbyggere i Trælnes i Brønnøy kommune. I søknaden, hvor det var vedlagt underskrifter fra 86 innbyggere, bes det om en grensejustering mellom Brønnøy og Sømna. Søknaden gjelder gnr. 74 Trælnes (Trælnes grunnkrets) og gnr. 75 Rein fjord Lille (Rein fjord grunnkrets).

Disse to grunnkretsene er om lag 23 km², og per 1. januar 2020 var det totalt 197 innbyggere bosatt i området. Dette utgjør i overkant av 2 prosent av innbyggerne og arealet i Brønnøy kommune.

Søknaden begrunnes med at bygda framstår som en integrert del av Sømna kommune, og innbyggerne i området får det meste av kommunale tjenester i Sømna kommune. Ifølge søknaden gjelder det barnehage, skole, helsestasjon, legekontor, fysioterapi, kulturskole, eldreomsorg, landbruk, næringsaktivitet, menighetsarbeid, samt kultur-, idrett- og fritidsaktiviteter.

Videre vises det til usikkerhet knyttet til tjenestetilbudet på tvers av kommunegrensen, og manglende demokratiske rettigheter over de kommunale tjenestene som de berørte innbyggerne benytter seg av. Det argumenteres i søknaden også for at nedgangen av barn i skolealder i området skyldes usikkerhet om det kommunale tilbudet. Det vises også til at mangel på byggeklare boligtomter i området hindrer utvikling.

Uttalelser fra kommunene

Kommunestyret i Sømna gjorde følgende enstemmige vedtak 14. februar 2018:

- 1. Sømna kommune stiller seg positiv til søknaden fra Trælnes Vel om grensejustering.*
- 2. Sømna kommune forutsetter at et flertall av innbyggerne på Trælnes ønsker en grensejustering som omsøkt. Det bør gjennomføres en innbyggerhøring etter § 10 i Inndelingsloven.*
- 3. Kommunestyret ber om at økonomiske og tjenestemessige konsekvenser blir utredet i den videre behandlingen av saken. Administrasjonen bes om å bistå i dette arbeidet.*
- 4. Kommunestyret presiserer at Sømna kommune uansett utfall i denne saken skal bestå som kommune.*

Brønnøy kommunestyre har behandlet saken flere ganger, og vedtok senest 30. september 2020:

- 1. Brønnøy kommune er overrasket over fylkesmannens tilrådning angående grensejustering, samt utredningens involvering og kvalitet.*
- 2. Brønnøy kommune og Sømna kommune tilhører en felles bo-, arbeids-, og serviceregion. Når kommuner som Brønnøy utfordres av myndighetene – på å bli større og mer «robust»; så er det ikke ønskelig med avskalling for å bli enda mer «ufrivillig liten».*
- 3. Tilfeldig telefonundersøkelse og tidligere underskriftsaksjonen viser at det ikke er entydig og overveldende tilslutning til skifte av kommune. Befolkningen i Trælnes krets er delt i synet på kommunetilhørighet. En blir ikke flere folk i regionen ved å flytte innbyrdes grense.*
- 4. Trælnes-området må forbli en del av Brønnøy kommune. Betydelige kommunale ressurser, areal og bygninger, berøres av en eventuell overføring. En endring av grense vil også medføre betydelige byråkratiske overføringskostnader.*

Departementet har hatt møter med begge kommunene underveis i prosessen, hvor de ulike kommunestyrenes ståsted har blitt bekreftet.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen i Nordland fikk 1. mars 2019 i oppdrag av departementet å utrede søknaden om grensejustering og komme med en tilrådning. Fylkesmannen tilrår etter en helhetsvurdering at det gjennomføres en grensejustering, og at Trælnes og Reinfjord kretser overføres til Sømna kommune. Ved vurderingen legger fylkesmannen vekt på den geografiske nærheten mellom området og Sømna kommune, og at innbyggerne mottar viktige kommunale tjenester og benytter seg av tilbud i Sømna, spesielt for barn og unge.

Fylkesmannen viser til at Sør-Helgeland (Brønnøy, Sømna, Vega, Bindal og Vevelstad) er en bo- og arbeidsmarkedsregion, med omfattende interkommunalt samarbeid. Alle kommunene har hatt negativ befolkningsutvikling siste 5 år, og SSBs befolkningsframskrivninger viser at andelen eldre i befolkningen vil øke vesentlig i årene fremover.

Videre viser fylkesmannen til at alle kommunene, unntatt Brønnøy, vedtok å bestå som egne kommuner i kommunereformen. Kommunene ønsket som alternativ til sammenslåing å utrede et mer forpliktende samarbeid om utvikling av tjenester (kommuneblokk), men dette er ikke realisert.

Fylkesmannen viser også til at Brønnøy kommune i forbindelse med denne saken har invitert Sømna kommune til reelle forhandlinger om sammenslåing. Sømna kommune har i saken forutsatt at de skal fortsette som egen kommune. En eventuell sammenslåing vil derfor etter fylkesmannens vurdering være langt frem i tid.

Rettslig utgangspunkt

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har myndighet til å fastsette og endre kommune- og fylkesgrenser. Myndigheten til å justere grensene er hjemlet i inndelingsloven § 6 første punktum.

Departementet bygger avgjørelsen på en konkret og helhetlig vurdering av alle relevante momenter. Inndelingsloven § 6 inneholder ingen nærmere kriterier eller vilkår for departementets vurdering. § 1 angir lovens formål og gir overordnede rammer for departementets skjønn, jf. Ot. prp. nr. 41 (2000–2001). Etter inndelingsloven § 1 skal kommuneinndelingen skje "innanfor ramma av det nasjonale fellesskap", "sikre eit funksjonsdyktig lokalt folkestyre og ei effektiv lokalforvaltning" og "skape formålstenlege einingar som kan gi innbyggjarane og næringslivet tilfredstillande tenester og forvaltning". Videre framgår det at loven skal "byggje på prinsippet om lokal medverknad og initiativrett til grenseendringar". Departementet har rom for et vidt skjønn i vurderingen av om grensene skal justeres eller ikke.

Inndelingsloven sier ingenting om hvor stor vekt en skal legge på de ulike momentene i en grensejusteringssak. I stedet må den ansvarlige for utredningen, avgjøre hva som er "nødvendig" å utrede i hver enkelt sak. Se inndelingslovens rundskriv, nr. H-10-/15 punkt 2.4.2. Forarbeidene til loven peker på at det i grensejusteringssaker kan være aktuelt å hente

inn opplysninger om for eksempel demografiske utviklingstrekk, pendling, næringsstruktur, arealbruk, inntekts- og utgiftsstruktur og det kommunale tjenestetilbudet.

Departementets vurdering

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har vurdert fylkesmannens tilrådning og avholdt møte med kommunene. Departementet mener utredningen til fylkesmannen er i tråd med reglene i inndelingsloven om saksforberedelser i kapittel III.

Nedenfor går departementet gjennom relevante momenter i denne saken.

Innbyggernes synspunkter

Det ble gjennomført en innbyggerundersøkelse av Sentio research på oppdrag fra fylkesmannen i oktober 2019. Ifølge SSB bor det 148 innbyggere i Trælnes grunnkrets og 49 innbyggere i Rein fjord grunnkrets.

Innbyggerne i Rein fjord grunnkrets er ikke omfattet av undersøkelsen. Etter departementets vurdering gir den gjennomførte innbyggerundersøkelsen likevel tilstrekkelig informasjon om innbyggernes synspunkter.

Undersøkelsen viser at 59 prosent av utvalget som er bosatt i Trælnes grunnkrets, mener at det er behov for en grensejustering. 36 prosent ser ikke behov for en grensejustering. Ved en grensejustering ønsker 58 prosent av de spurte innbyggerne å tilhøre Sømna. Det betyr at 44 personer svarte i undersøkelsen at de ønsker grensejustering, mens 32 personer var usikre eller svarte nei.

Resultatene viser at det ikke er et klart og tydelig flertall for en grensejustering i denne saken. Innbyggerne er delt i spørsmålet, med et lite flertall for grensejustering blant de som ble spurt. Innbyggernes synspunkter må ses i sammenheng med andre momenter i saken.

Konsekvenser for Brønnøy kommune

Brønnøy kommune har i sitt innspill til fylkesmannen pekt på at det er betydelig kommunale ressurser, areal og bygninger i området, og at det vil være uheldig for kommunen å miste disse. Kommunen har også pekt på at en endring vil medføre betydelige administrative overføringskostnader.

Fylkesmannen peker på at alle kommunene i området har hatt negativ befolkningsutvikling de siste årene, men utover omstillingskostnadene ser ikke fylkesmannen store økonomiske konsekvenser ved en grensejustering.

Brønnøy kommune har i dialogen med departementet gitt uttrykk for at en justering av grensen vil utgjøre en ressursmessig svekkelse av kommunen. Departementet har ikke lagt avgjørende vekt på konsekvensene for kommunen ved en grensejustering, da de etter departementets vurdering bør være håndterbare.

Departementets helhetlige vurdering

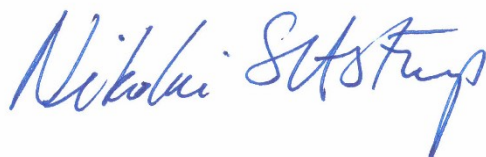
Fylkesmannen har pekt på at den mest fremtidsrettede løsningen ville vært en sammenslåing mellom Brønnøy og Sømna, og en eller flere av nabokommunene. Departementet er enig i en slik vurdering, og viser til Stortingets vedtak om at sammenslåinger skal baseres på frivillighet.

Spørsmålet om grensejustering mellom Brønnøy og Sømna er en sak hvor ulike interesser må veies mot hverandre. Departementet viser til at denne saken har pågått lenge, og mener derfor det er viktig at det fattes et vedtak i saken, både av hensyn til de involverte innbyggerne og til kommunene.

Innbyggerne i området mottar i dag i stor grad kommunale tjenester i tettstedet Berg eller i kommunesenteret Vik i Sømna. Begge tettstedene ligger noen kilometer nærmere enn tilsvarende kommunale tjenester i Brønnøy, men det er ikke snakk om vesentlige forskjeller i geografiske avstander. Samtidig viser innbyggerundersøkelsen at innbyggerne er delt i synet på om det bør gjennomføres grensejustering.

Departementet mener etter en helhetlig vurdering at den omsøkte grensejusteringen ikke bør gjennomføres.

Med hilsen

Nikolai Astrup

Kopi

Kartverket
Trælnes krets vel

Adresseliste

Brønnøy kommune	Rådhuset	8905	BRØNNØYSUND
Fylkesmannen i Nordland	Postboks 1405	8002	BODØ
Sømna kommune	Kystveien 84 A	8920	SØMNA